

Prehľad nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 2006/2004

V oblasti práv cestujúcich nadobudlo 20. marca 2011 účinnosť nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 181/2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 2006/2004 (ďalej len „nariadenie“), ktorým sa ustanovujú pravidlá pre autobusovú a autokarovú dopravu, ktoré sa týkajú okrem iného aj nediskriminácie a povinnej pomoci zdravotne postihnutým osobám a osobám so zníženou pohyblivosťou.

Nariadením sa ustanovujú pravidlá pre autobusovú a autokarovú dopravu, ktoré sa týkajú:

- nediskriminácie medzi cestujúcimi, pokiaľ ide o prepravné podmienky ponúkané dopravcami,
- práv cestujúcich v prípade nehôd v dôsledku prevádzky autobusu alebo autokaru s následkom smrti alebo zranenia cestujúcich alebo straty alebo poškodenia ich batožiny,
- nediskriminácie a povinnej pomoci zdravotne postihnutým osobám a osobám so zníženou pohyblivosťou,
- práv cestujúcich v prípade zrušenia alebo meškania spojenia,
- minimálnych informácií, ktoré sa majú poskytnúť cestujúcim,
- vybavovania sťažností a reklamácií,
- všeobecných pravidiel presadzovania.

Nariadenie sa vzťahuje na medzinárodnú aj na vnútroštátnu dopravu a uplatňovať sa začne **od 1. marca 2013.**

Nariadenie sa uplatňuje vo vzťahu k cestujúcim využívajúcim **pravidelnú dopravu** pre nešpecifikované kategórie cestujúcich, ak sa miesto nástupu alebo miesto výstupu cestujúcich nachádza na území členského štátu a ak je plánovaná vzdialenosť dopravy **väčšia ako 250 km.**

Na práva cestujúcich **vo vnútroštátnej diaľkovej doprave** s dĺžkou trasy autobusovej linky **presahujúcou 250 kilometrov** sa podľa prechodných ustanovení § 56 ods. 7 zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) nariadenie vzťahuje **od 1. marca 2017** s výnimkou článku 4 ods. 2, článku 9 a článku 10 ods. 1, článku 16 ods. 1 písm. b), článku 16 ods. 2, článku 17 ods. 1 a 2 a článkov 24 až 28.

Niektoré ustanovenia sa uplatňujú **aj vo vzťahu k cestujúcim využívajúcim pravidelnú dopravu**, ak miesto nástupu alebo miesto výstupu cestujúcich sa nachádza na území členského štátu a ak je plánovaná vzdialenosť dopravy **menšia ako 250 kilometrov.** V takomto prípade sa nariadenie uplatňuje už **od 1. marca 2013.** Ide o ustanovenia článku 4 ods. 2, článku 9 a článku 10 ods. 1, článku 16 ods. 1 písm. b), článku 16 ods. 2, článku 17 ods. 1 a 2 a článkov 24 až 28.

Nariadenie sa vzťahuje tiež na cestujúcich využívajúcich **príležitostné služby**, ak sa pôvodné miesto nástupu alebo konečné miesto výstupu cestujúceho nachádza na území členského štátu, s výnimkou článkov 9 až 16, článku 17 ods. 3 a kapitol IV, V a VI.

Na účely nariadenia sa za „**zdravotne postihnutú osobu**“ alebo „**osobu so zníženou pohyblivosťou**“ považuje akákoľvek osoba, ktorej pohyblivosť pri využívaní dopravy je znížená v dôsledku akéhokoľvek telesného postihnutia (zmyslového alebo pohybového, trvalého alebo dočasného), duševného postihnutia alebo poruchy, alebo akejkolvek inej príčiny zdravotného postihnutia, alebo v dôsledku veku a ktorej stav si vyžaduje primeranú pozornosť a prispôsobenie služieb, ktoré sú k dispozícii všetkým cestujúcim, jej osobitným potrebám.

Na účely nariadenia sa za „**autobusovú stanicu**“ považuje stanica s personálom, na ktorej má v závislosti od konkrétnej trasy zastaviť spoj pravidelnej dopravy na nástup alebo výstup cestujúcich, vybavená zariadením, ako je odbavovací pult, čakáreň alebo pult na predaj cestovných lístkov.

Nariadenie prináša tieto zmeny:

- ochrana cestujúcich v prípade smrti, zranenia, straty alebo poškodenia batožiny v prípade nehôd v dôsledku prevádzky autobusu alebo autokaru, dopravca zabezpečí primeranú a náležitú pomoc v súvislosti s okamžitými praktickými potrebami cestujúcich po nehode;
- dopravcovia podľa nariadenia nebudú môcť vylúčiť z prepravy zdravotne postihnuté osoby alebo osoby so zníženou pohyblivosťou, ak majú platný cestovný lístok, výnimky budú možné z dôvodov, ktoré sú opodstatnené z hľadiska bezpečnosti, konštrukcie vozidiel alebo infraštruktúry;
- dopravcovia a správcovia autobusových staníc budú musieť oboznámiť cestujúcich o spôsobe prístupu vo vzťahu k preprave zdravotne postihnutých osôb a osôb so zníženou pohyblivosťou. Mali by určiť miesta, na ktorých môžu takéto osoby oznámiť svoj príchod a potrebu pomoci;
- členské štáty musia určiť autobusové a autokarové stanice, kde sa poskytuje pomoc zdravotne postihnutým osobám alebo osobám so zníženou pohyblivosťou a tieto stanice musia nahlásiť Európskej komisii do 1. marca 2013. Komisia potom na internete sprístupní zoznam určených autobusových a autokarových staníc;
- konkrétna bezplatná pomoc pre osoby so zdravotným postihnutím alebo so zníženou pohyblivosťou na autobusových staniach aj vo vozidle a v prípade potreby bezplatná preprava sprevádzajúcich osôb;
- informácie v prípade zrušenia alebo meškania odchodu pravidelnej dopravy;
- záruka náhrady cestovného alebo presmerovania do miesta určenia v situáciách, ak sa prekročila kapacita rezervácií alebo ak dopravca očakáva zrušenie alebo meškanie odchodu pravidelnej dopravy z autobusovej stanice o viac ako 120 minút;
- v prípade, že dopravca neponúkne cestujúcemu na výber náhradu cestovného alebo pokračovanie alebo presmerovanie do miesta určenia v situáciách, ak sa prekročila kapacita rezervácií alebo ak dopravca očakáva zrušenie alebo meškanie odchodu pravidelnej dopravy z autobusovej stanice o viac ako 120 minút, cestujúci má právo na náhradu vo výške 50 % z ceny lístka, a to popri náhrade cestovného lístka;

- zodpovedajúca pomoc v prípade zrušenia alebo meškania odchodu z autobusovej stanice presahujúceho viac ako 90 minút, cestujúcemu sa bezplatne ponúkne:
 - menšie občerstvenie, jedlo alebo občerstvenie primerané času čakania alebo meškania, ak je k dispozícii v autobuse alebo na autobusovej stanici alebo ho možno primeraným spôsobom dodať,
 - hotelová izba alebo iné ubytovanie, ako aj pomoc pri zabezpečovaní dopravy medzi autobusovou stanicou a miestom ubytovania v prípadoch, ak sa cestujúci musí ubytovať na jednu alebo viac nocí. Dopravca môže obmedziť celkové náklady na ubytovanie na každého cestujúceho na 80 EUR za noc a najviac na dve noci, pričom táto suma nezahŕňa dopravu z autobusovej stanice na miesto ubytovania a späť.

Okrem toho sa na pravidelnú dopravu aj do 250 km vzťahujú predovšetkým tieto práva:

- zákaz diskriminácie priamo alebo nepriamo na základe štátnej príslušnosti, s ohľadom na tarify a zmluvné podmienky pre cestujúcich,
- nediskriminačné zaobchádzanie s osobami so zdravotným postihnutím alebo so zníženou pohyblivosťou,
- náhrada škody, pokiaľ ide o invalidné vozíky a iné vybavenie na zabezpečenie pohyblivosti,
- poskytnutie cestovných informácií a informácií o právach cestujúcich vyplývajúcich z nariadenia,
- mechanizmus predkladania sťažností.

Pre pravidelnú dopravu aj do 250 km sa navyše vzťahuje aj ustanovenie článku 16 ods. 1 písm. b) o odbornej príprave, príp. poučení zamestnancov vrátane vodičov, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s cestujúcou verejnosťou alebo otázkami s ňou súvisiacimi.

Nariadenie je možné stiahnuť pod týmto odkazom:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32011R0181:SK:NOT>